

Інституціонально-фінансове стимулювання міжгалузевих, внутрішньогалузевих і міжрегіональних взаємодій

У статті розглядається роль фінансових інститутів як чинників економічного зростання, що досягається активізацією господарських зв'язків з ефектом синергії. При цьому впорядкування відносин власності дає найбільший резонансний ефект, що вивільняє всю систему. Слід зазначити, що кожне інституціональне покращення або ж зміна кількісних параметрів в інституціональній сфері породжують сприятливі умови для вдосконалення суміжних інститутів, і відповідно механізмів та інструментів економічного зростання.

Ключові слова: інституційні чинники, інноваційний розвиток, фінансові ресурси, державний і корпоративний сектори, ринок прав власності.

В статье рассматривается роль финансовых институтов как фактора экономического роста, который достигается активизацией хозяйственных связей с эффектом синергии. При этом упорядочение отношений собственности дает самый большой резонансный эффект, который высвобождает всю систему. Следует отметить, что каждое институциональное улучшение или же изменение количественных параметров в институциональной сфере порождают благоприятные условия для усовершенствования сопредельных институтов, и соответственно механизмов и инструментов экономического роста.

Ключевые слова: институциональные факторы, инновационное развитие, финансовые ресурсы, государственный и корпоративный сектора, рынок прав собственности.

In article are considered a role of financial institutions as factor of economic growth, which is reached by activation of economic communications with effect of a synergy. Thus streamlining of relations of the property gives the biggest resonant effect which liberates all system. It is necessary to notice, that each institutional improvement or change of quantitative parameters in institutional sphere, generate favorable conditions for improvement of adjacent institutes and, accordingly, mechanisms and tools of economic growth.

Keywords: institutional factors, innovative development, financial resources, the state and corporate sector, the market of the property rights.

Постановка проблеми. Оскільки найважливішим завданням інституціонального розвитку є підвищення конкурентоспроможності національної економіки, головним зав-

данням по відношенню до вітчизняних підприємств є створення сприятливого економіко-правового середовища для реалізації потенціалу ефективного власника, тобто такого, що є спроможним формувати стратегію розвитку і довгострокового зростання підприємства. При цьому, безумовно, вирішальна роль у даному процесі належить державі. Відносно України ми маємо справу з низьким, малоефективним, а іноді й негативним впливом держави з її невизначеною стратегією, структурними деформаціями, низьким рівнем інтегрування в глобальне середовище, що відповідно відображається на поведінці суб'єктів господарювання. Як результат – відтік фінансів підприємств за кордон, імпортозаміщення продукції на внутрішньому ринку, зношене обладнання – замість модернізованого, не кажучи вже про запровадження нових технологій, що стало сферою економічної теорії, а не реального сектору і, як наслідок, суцільна деградація економіки. Це означає низький рівень конкурентоспроможності українських підприємств, а саме низький рівень інвестиційної та інноваційної діяльності, диспропорції економічного зростання, низький рівень заробітної платні і, врешті, хронічну збитковість великої кількості підприємств, що, відповідно, формує низький сукупний фінансовий результат. Своєю чергою, наслідком цієї ситуації є хаотичні і безсистемні спроби з боку держави поліпшити існуючу ситуацію, що, відповідно, зруйнувало всі спроби прив'язатися до певної прогресивної стратегії. Тут ми бачимо коливання від крайньої форми ринкової лібералізації до застосування жорстких заходів адміністративного управління.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Об'єктом посиленої уваги державної інституціональної політики є створення регіональних переваг для досконалого використання ресурсів територій, створення певних місцевих компенсаційних механізмів за рахунок підвищення прав, у тому числі в розподілі фінансів щодо місцевих органів самоврядування, водночас збільшуючи відповідальність місцевої влади за реалізацію регіональних стратегій. Ефективне розв'язання окресленої проблеми неможливе без формування відповідного наукового підґрунтя. Під час написання статті були досліджені теоретичні напрацювання з цього питання вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як Е. Авдокушин, В. Антонов, О. Білорус, С. Боринець, А. Булатов, Дж. Б'юкенен, Т. Веблен, А. Гальчинський, Ф. Гаєк, Л. Красавіна, С. Макуха, Д. Норт та ін.

Мета статті. Впорядкування відносин власності є ключовим питанням формування ефективної конкурентоспроможності економіки, тобто, її інституційна структура спрямовує розвиток в напрямку розширення інноваційного та інвестиційного. В той же час інституційна діяльність у цьому напрямі була спрямована на нагромадження маси приватних підприємств за рахунок зменшення і, можна сказати, знищення державного і колективного секторів, що оцінювалося як найвище досягнення уряду.

Виклад основного матеріалу. Підвищення ефективності управління державним і корпоративним сектором є першим, а становлення оптимальної, стратегічно визначеної пропорції між ними і є головним завданням сучасної політики України в її інституційному розвитку. При цьому, звичайно, будь-які зміни в середовищі власності мають проходити в регламенті вітчизняного та міжнародного права. Завданням держави при реалізації реформ у сфері власності є створення однакових можливостей у питаннях доступу до ресурсів, реалізації своїх і загальнодержавних господарських стратегій, дійсна рівність умов господарювання підприємств приватного, корпоративного і державного секторів. А все це можливо лише через подолання інституційної недосконалості сучасних методів управління у системі власності з боку держави, що призводить до неодержання доходів у бюджет, суцільні втрати контролю (в тому числі регулятивного) і, як наслідок, зниження конкурентоспроможності України в глобальному середовищі.

Процеси підвищення ефективності менеджменту, його прозорості і концентрації власності взагалі сприяють підвищенню ефективності діяльності суб'єктів господарювання. При цьому надзвичайно важливим є формування відповідного сприятливого для підвищення ефективності власників різних форм інституційного середовища, що сприяє реалізації ефективних стратегій цих власників. У цьому сенсі держава має не тільки максимально знизити ризики для вітчизняних підприємств, а й створити всі можливі переваги для національно товаровиробника. Оскільки в глобальному середовищі конкурентні переваги постійно змінюються, держава у своїй інноваційній політиці повинна закласти модель підтримки і стимулювання безнадійних структурних змін. І, звичайно, оновити правове регулювання для неможливості виводу капіталу з країни з одночасним стимулюванням як збереження капіталів, так і його інвестування в національну економіку.

Одним із напрямів інституційного впливу держави на оздоровлення національної економіки є примусова детінізація економіки, без якої неможливими уявляються позитивні зміни як в економіці, так і в соціальній сфері. Тут, на нашу думку, поруч із фіскально-законодавчими заходами слід запровадити схему легалізації сегментів тіньової економіки за відомими у світовій практиці схемами. Таким чином, слід законодавчо оформити легалізацію «тіньових» капіталів некримінального походження, провести певну амністію.

Детінізація економіки, як і подолання корупції, є, ймовірно, одним із найбільш суперечливих, але водночас найважливіших завдань української держави в найближчий час.

Але така ситуація є типовою лише для дрібного та середнього бізнесу. У великому виробництві, що формує сучасний вигляд індустрії (а також і постіндустріальної економіки), ситуація примушує до розподілу повноважень між власником і менеджментом. З цієї причини ефективність всієї причини відносин власності тут залежить від багатьох факторів, у тому числі від балансу інтересів між власником і менеджером [1, с. 81].

Доводиться також враховувати – чого немає в класичному ринку, – що і легітимність, і баланс інтересів та інші прояви відносин власності в сьогоденній складній економіці мають супроводжуватися адекватним інституціональним облаштуванням сукупності процесів формування як приватної, так і інших форм власності.

Згадаємо, що у нас приватна власність у ході ринкових реформ виникла на відміну від інших (Польща тощо) пострадянських країн уперше. Також, як і інші форми власності (наприклад, державна і особиста), вона вперше опосередковується ринком. Зрозуміло, що ця обставина додатково загострює потребу у формуванні інститутів, що впорядковують власність. Особливо це стосується процесів приватизації як шляху формування великих приватних власників і власності державної як адаптованої до ринку.

Адже на відміну від великих дрібні власники з'являються самі по собі і при цьому мають власні ринкові мотивації. Все це посилює і ускладнює потребу у формуванні інституціональних передумов власності.

Приватизація в нашій країні, що проводилася без і поза відповідних інститутів, саме з цієї причини мала для долі приватної власності, а відповідно і всієї економіки, важкі наслідки. Згадати ж про це важливо тому, що без знання витоків деформацій їхнє виправлення затрудняється. Цей хаос, пов'язаний із приватизацією, має в нашій державі своє пояснення. На початку процесу домінував страх стосовно можливості повернення соціалізму, а потім відразу спрацювало захоплення новими «можливостями». Крім того, вважалося, що згідно з постулатом Коуза, право власності забезпечить подальший перерозподіл власності на вторинному ринку через конкуренцію на користь високоєфективних власників. А до цього часу інституціональний вакуум буде подоланий законами, інструментами і механізмами, що впорядковують відносини власності [2, с. 87].

Однак цей прогноз не здійснився. Вибухова хвиля «шокової приватизації», що була проведена в умовах кримінальності і поза регулятивних інститутів, зруйнувала саму можливість впорядкування відносин приватної власності. І те, що приватизація розповсюдилася не на все, не стало спроможним створити перешкоди для цієї руйнівної хвилі. Деструктивна поведінкова модель, що породжена приватизацією, одержала широке розповсюдження, створюючи нега-

тивний вплив на економіку, соціальну сферу і державну власність.

Легітимізація власності як спосіб приватизаційного колапсу могла б суттєво прискорити формування фінансових ринків, які знаходяться зараз в ембріональному стані. Адже непо-рушність власності – неодмінна умова капіталізації як основи фінансового благополуччя. З іншого боку, нелегітимність, що є джерелом незахищеності власності, робить безглуздим ін-вестування капіталів в розвиток виробництва, а отже суттєво знижує капіталізацію промислових об'єктів у порівнянні з їх реальною вартістю. А капіталізація – критерій привабливості, є явищем надзвичайно тендітним і чутливим до ризиків. Неза-хищеність власності, ризик рейдерських атак і переділів, що посилюється внаслідок продажності судів та силових струк-тур, – це явище, здатне відштовхнути не тільки зарубіжних ін-весторів, а й вітчизняні кредитні установи. Інвестиції в такій ситуації стають занадто ризикованими, а кредити не тільки короткотерміновими, а й непосильно дорогими [69, с. 84].

Усе це і є факторами, що блокують капіталізацію, а отже і модернізацію розвитку, в тому числі за рахунок міжгалузе-вих, внутрішньогалузевих і регіональних взаємодій.

Процес легалізації власності гальмується не стільки звични-ми інституціональними складностями, скільки недосконалістю процесів переділу, в тому числі в його грабіжницькій формі.

З погляду характеру вирішення проблем легалізації влас-ності у нас, і в Росії, і в інших країнах пострадянського про-сторі важливо ознайомитися з поглядами на таку ситуацію західних фахівців, і особливо, як нам здається, нобелівсько-го лауреата Д. Стігліца, який, будучи першим віце-прези-дентом Світового банку, мав можливість бачити все те, що у нас відбувалося і в цій сфері взагалі у світі та особисто вив-чав цей досвід з урахуванням можливих наслідків і превен-тивних заходів. «Урешті-решт, – пише Дж. Стігліц, – забез-печення виконання прав власності залежить насамперед від легітимності, якою ці права надаються суспільством. Як-що ті, хто має більше власності, розглядаються як ті, що одержали цю власність нелегітимним шляхом, жодна ле-гальна система не зможе забезпечити захищеність цієї власності. А якщо власність не захищена, або ж просто не сприймається як захищена, стимули деформуються» [3].

І далі в контексті роздумів про можливе вирішення про-блем легалізації Дж. Стігліц висловлює впевненість, що без компенсації несправедливо привласненого нам не обійтися. Так, він пише: «...чи не приведе скасування результатів не-законної приватизації 90-х років до появи нових про-блем...». Для усунення такої ситуації він пропонує ввести по-даток на великий капітал у розмірі до 90%, аналогічний по-датку, який був призначений нафтовим компаніям США в 70-х роках, коли їхні доходи значно підскочили через висо-кі ціни на нафту. Для того щоб стимулювати інвестиції у сво-ій батьківщині і стримати вивезення капіталу за кордон, Дж. Стігліц пропонує ввести податок на «вивіз» – подібно тому, як це зробила адміністрація Б. Клінтона, що призначила по-

даток мільярдам, які відмовляються від громадянства для того, щоб уникнути оподаткування. «Таке оподаткування, – пише Дж. Стігліц, – було б кроком на шляху виправлення не-гативних наслідків «захвату багатства» епохи Єльцина» [3].

В Україні в силу відомих обставини проблеми легалізації ве-ликого капіталу як би не існує... На відміну від нас у Росії, а та-кож у Грузії (де проблема зараз має вибуховий стан) уже йде інтенсивний пошук конструктивних рішень у цьому напрямі. Причому в цей пошук включені не тільки політики та вчені, а й самі олігархи. У всіх випадках домінуючою є така позиція, згі-дно з якою, як сказав директор Інституту проблем глобалізації М. Делягін: «Співвідношення між бізнесом і суспільством по-винно урівнювати принципів питання, задовольнивши го-ловні вимоги обох сторін». А це, згідно з висновками М. Деля-гіна, може бути виправдано лише формулою: «власність в об-мін на інвестиції» [4, с. 54]. При цьому висловлюється припу-щення, що треба зробити спробу відкупитися, звівши до міні-муму свої зобов'язання і обмеживши їх зростанням заробітної плати і участю в соціальних програмах. Останнє означало б поступку в наслідках розвитку виробництва, а не в його струк-турно-якісних параметрах, де інтереси бізнесу і держави не можуть не розходитися. Там же припускається, що в ході об-міну власності на інвестиції державою виставляються до ве-ликого бізнесу і вимоги гарантувати суспільству «свою фінан-сову прозорість і довгострокове (наприклад, терміном до 20 років) інвестування основної частини (наприклад, 90%) своїх коштів тільки в Росію, включаючи зберігання грошей тільки в Росії, на її території і її банках».

Характерно, що принцип «власність в обмін на інвестиції» визнається і головними бізнес-гравцями Росії, вони все більше усвідомлюють, що альтернативою такого підходу для них може бути тільки загроза втрати всього, а для країни – довготермінова хвороблива деградація всієї економічної, соціальної і політичної сфери. І що зазначений принцип не тільки забезпечить обом сторонам стабільність, а й захищає бізнес від свавілля силових структур [5, с. 386].

В умовах, коли власники (особливо дрібні акціонери) слабкі і беззахисні або просто відсутні, менеджери, прораховуючи ри-зики своєї діяльності, або відчужують себе теж беззахисними перед реальними (тіньовими) власниками і внаслідок цього виявляються або позбавленими мотивації до створення чо-гось, або включаються в грабіжницький ажіотаж.

У такій ситуації ринок прав власності не може відбуватися по визначенню; його місце займає ринок по контролю за правами і ресурсами, заснований не на законах, а на тінью-вих засадах. Саме тому що реальні «контролери» часто до об'єкту не відносяться повноцінно ні як власники, ні як управ-лінці, розгул розграбування і деформування фінансових потоків набуває загрозливих масштабів. У таких умовах ви-никає і набирає силу ринок переділу власності в її найбільш ліквідній частині. Ці процеси, будучи самі по собі злякисни-ми і такими, що блокують розвиток, впливають і на інші сфе-ри, в тому числі й на банки, інтерес яких до нормального

кредитування ще більше підживляється через можливість легкої і підвищеної віддачі від обслуговування бізнес переділу власності і розтягування активів. Метастази, що йдуть від ринку переділу власності, що самі по собі відлякують інвесторів, перекидаються в суди і на інші структури, що мають вплив на події, так що більша частина індустріального простору зараз отруєна цими негативними явищами.

Легалізація власності, і відповідно поява в Україні ринку прав власності, вплинула б на фінансовий потенціал країни найбільш позитивним чином, що стимулює зростання. Тут справа була б зведена тільки до природного збалансування інтересів власників і менеджерів на ґрунті, що змикають творчість. Не менше значення мало і б поживлення процесу легітимізації на суміжне інституціональне середовище, і особливо на фондовий ринок і банки.

Відомо, що становлення фондового ринку (як і розвиток банківської системи) в умовах нелегітимної власності суттєво зв'язано фактором закритості компаній як засобом захисту від переділу. В умовах же легітимності успішне підприємство, зацікавлене в інвесторах, має підвищений інтерес не тільки до відкритості, а й до гри зі своїми акціями на фондовому ринку. Фондовий ринок, і тільки він, має здатність найбільш адекватної оцінки через свій інструментарій потенціалу і ефективності того чи іншого підприємства. А це означає, що саме він (фондовий ринок) забезпечує достатньо точне орієнтування інвесторів на повний, прийнятний для них результат. І без такого орієнтування інвестору важко і ризиковано зважитися на перерозподіл (або ж диверсифікацію) своїх капіталів на користь того чи іншого промислового об'єкта.

Цінні папери, виконуючи функції мобілізації фінансів, їхньої диверсифікації і розподілу прибутків від використання капіталу, як раз і сприяють розкріпаченню фінансових потоків і разом із тим їх нарощенню. Взаємодія виявляється двоюкою: зростання фондового ринку є залежним від ринку прав власності, сама ж власність стає, за рахунок впливу з боку інструментарію фондового ринку, стійкою і захищеною і активно впливає на прибутки, зростання капіталізації, а отже і сильніше підживлює фондовий ринок. В умовах невпорядкованої власності сам фондовий ринок є не тільки обмеженим у своєму формуванні і зростанні, а й втрачає здатність розробки критеріїв для інвесторів, тобто забезпечення динамічного зв'язку між котируванням акцій та ефективністю диверсифікації і застосування капіталу.

Взаємопосилення, яке характерне для взаємодії фондового ринку і легітимною, тобто захищеною власністю, відбувається під впливом фактору легітимізації і по відношенню до банків. Навіть одне лише зниження ризиків і впорядкування фінансів, не кажучи вже про зростання фінансової бази за рахунок розблокування і активізації підприємств, обов'язково обертається ефектом здешевлення кредитів і розширення, а також диверсифікації їхньої загальної маси [6, с. 284].

Усі ці, а рівно й інші, в тому числі суміжні, процеси і зміни пов'язані з легітимізацією власності, також закладають міц-

ні основи для підвищення питомої ваги довгих грошей в їх загальній структурі, а це розширює можливості реалізації довгострокових проектів, які тільки і можуть формувати інновації. При цьому важливо знати, що в самому процесі формування і впорядкування відносин власності можуть закладатися стимули для трансформації коротких грошей у довгі, а також для довгострокового проектування розвитку виробництва. Такі можливості, наприклад, закладені в перенесенні акцентів (через оціночні критерії) зі стимулів одержання прибутку на максимізацію валових показників.

І в цілому зміни, що супроводжують легалізацію власності, сприяють тому, щоб засоби, які виявляють «зайві» гроші, стали додатковим ресурсом довгих грошей, які формують довгострокові стратегічні проекти.

Легітимність, а з нею і захищеність власності розблокують фінанси і активізацію капіталу через злиття і поглинання.

Як відомо, глобалізація виявила нові переваги будь-яких форм синергії – від інтеграції країн у регіональні союзи до злиття і поглинання, про що свідчать наймогутніші транснаціональні корпорації. Характерно і те, що в країнах з перехідною економікою через більшу необхідність протистояння ефективність виявляється особливо чітко.

Звичайно, в укрупненні і концентрації капіталу важливо не перестаратися; причому мова йде не тільки про запобігання умов, які обмежують конкуренцію, а й про недопущення надцентралізації в межах самих великих структур. Надцентралізація веде до гальмування і стагнації через придушення ініціатив у низових підрозділах і розростання масштабу ризиків, оскільки невірне рішення в центрі в такому випадку охоплює всю систему. Децентралізація, яка є виражена оптимально, в таких випадках дає кумулятивний ефект творчості та ініціативи, а також локалізує окремі ризики [7, с. 89].

Виключно важкою в контексті розблокування фінансів є проблема інтелектуальної власності. І разом із тим саме вона утримує в Україні найбільший потенціал капіталізації.

Складність полягає не тільки у відсутності в Україні традицій і практики даної проблеми, а й у тому, що в цьому пункті самі відносини власності в найбільшій мірі «відійшли» від цього феномену, який не прийнято у нас трактувати як власність, бо саме тут теорія і практика зробили найбільший крок від власної тріади (володіння, користування, розпорядження) до системи прав, що подрібнюються і розчленовуються між різними суб'єктами. До того ж складним є і процес адаптації прав інтелектуальної власності і досить швидко множиться по об'єктах (промислові зразки, товарні знаки, корисні моделі, фірмові й комерційні найменування та ін.).

Складність полягає і в підвищеній гнучкості інституту інтелектуальної власності – щоб ним оволодіти, потрібно мати не тільки відповідні ринкові інститути, а й розвинуте ринкове мислення [8, с. 152].

В Україні все ще є як накопичені (переважно) в період соціалізму, так і нові, внаслідок тієї ж інертності, великі обсяги інтелектуальних продуктів, які в розвинутих країнах мають

високу оцінку за вивіреними об'єктивними критеріями, а у нас досі знаходяться поза процесами комерціалізації. А між тим у передових країнах і у світовому масштабі попит на продукти інтелектуальної власності стабільно зростає. Причому найбільш високий платоспроможний попит, неспівставний із попитом на продукти фізичної праці, складається на продукти тієї інтелектуальної діяльності, яка саме в Україні може бути дуже плідною. Мова йде про знання, результати наукової діяльності, що у нас дискредитовано і занедбано. У світі ж саме плоди розумової діяльності є пріоритетним джерелом збагачення завдяки високій частці доданої вартості, що її виявляє ринок. Причому за рахунок нематеріальних активів усе частіше забезпечується перевага в капіталізації, відповідно сама інтелектуальна власність стає все більш важливою її складовою. Більше того, саме наявність в активах інтелектуальної складової як домінуючої оцінюється як сигнал перспективи і шляху в майбутнє.

Видатний теоретик лібералізму Ф. Бьом, який дуже позитивно вплинув на розвиток післявоєнної Німеччини, писав, що слабка держава завжди є іграшкою в руках приватних груп та інтересів [9, с. 111].

Вважається, що державна власність є завідомо неефективною. Але, якби це було насправді так, такі розвинуті країни, як Франція, Німеччина та Італія, не вирощували б могутній державний сектор і не культивували б інститути, які саме з ним тісно взаємодіють.

Звичайно, у приватних підприємств є свої безумовні переваги, особливо суто комерційні, що дають поточний ефект. Однак доведено, що при високому рівні конструювання в держсекторі мотиваційного інструментарію і схем управління (особливо при оптимальному врахуванні інтересів держави і менеджменту) держпідприємства і на ринку конкурують з іншими гравцями на рівних. Крім того, вони мають, особливо для стратегічних інтересів держави, свої особливі переваги, наприклад у формуванні довгих грошей і в реалізації довгострокових стратегічних проектів.

В Україні в той же час мова не йде про мистецтво конструювання державності; тут важливо спочатку налагодити сам механізм управління державними активами.

Впорядкування відносин власності має позитивний вплив і на податкову систему. В нашій ситуації суспільство мало б це відчувати не тільки «напрямую» – через посилення мотивів творчості, а й опосередковано – завдяки впливу впорядкованої власності на суміжні процеси, а через них на ефективність податків.

При цьому позитивним, хоч і непрямим, може бути такий вплив і на найбільш проблемний податок – податок на додану вартість.

Так, ланцюг позитивного впливу власності на ПДВ може здійснюватися через процеси трансформацій, що включають у процес організації. Ми вже говорили, що легітимізація власності має великий вплив на процес концентрації фінансів у великих корпораціях через процедури злиття і

поглинання, що саме в сучасному глобалізованому світі виявляється виключно вигідним, у тому числі і за критеріями прискореного зростання прибутковості праці. А саме ці процеси, тобто злиття і поглинання, скорочують кооперативні ланцюги і тим самим запобігають нарощуванню податкових нарахунків, що розорюють фірми або ж заганяють їх у тінь. У нашій ситуації втрачають актуальність масштабні пільгові привілеї, що розбещують бізнес-гравців і чиновників, а податок на додану вартість може стати навіть інструментом мотивації.

Практика адаптації економіки до ПДВ через злиття і поглинання одержала велике розповсюдження у країнах Заходу, особливо у США. Для нас же подібні рішення є тим більш актуальними, оскільки через «розсіяність» власності, а також її аморфність довжина кооперативних ланцюгів (у тому числі через велику кількість посередників) штучно збільшена, а їхнє скорочення не може бути нормально мотивоване через нелегітимність бізнес-гравців і загрози силового переділу при злитті [10, с. 159].

Можна виявити, що випадок оптимізації взаємодії фірм і влади на основі ПДВ може виявитися непереконливим у ситуації скорочення ланцюгів учасників-посередників. Як здається добре, але податок стягується в неповному обсязі. Насправді це не так, бо фактор синергії, що породжується злиттям, суттєво підвищує ефективність фірм і корпорацій, і «недобір», що викликаний скороченням довжини кооперативного ланцюга, в такій ситуації перебивається збільшенням доходів як бази оподаткування.

Висновки

Упорядкування відносин власності дає найбільший резонансний ефект, що вивільняє всю систему, нині пов'язану деформаціями. І в інших інституціональних засадах резонансні взаємодії виявляються теж, і ця обставина має враховуватися при розробці стратегії реформування системи, коли пенсія багатоканально пов'язується із заробітною платою та індивідуальними прибутками, дає імпульси не тільки розвиткові фондового ринку і формуванні (в тому числі і в банках) довгих грошей, а й збільшенню заробітної плати, а також, що не менш важливо, більшої відкритості.

Розвиток фондового ринку, крім раніше відмічених впливів, впорядковує кредитування, оскільки без визначення вартості застави достатньо ринкову вартість помножити на загальну їхню кількість і тим самим визначити вартість застави. Далі – зростання зарплати впливає не тільки на збільшення попиту, а й на можливості побудови фінансово-інвестиційного стратегічного контуру, на появу в країні інституціональних інвесторів, на той же фондовий ринок тощо.

У кінцевому рахунку кожне інституціональне покращення або ж зміна кількісних параметрів у кожній інституціональній сфері породжують сприятливі умови для вдосконалення суміжних інститутів, і відповідно механізмів та інструментів.

Список використаних джерел

1. Базалієва Л.В. Науково-теоретичні та методичні основи управління трансакційними витратами підприємства / Л.В. Базалієва. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 164 с.
2. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Р. Коуз; пер. с англ. Б. Пинскера; науч. ред. Р. Капелюшников. – М.: Дело, 1993. – 192 с.
3. Stiglitz J. Freefall: American, free markets, and the sinking of the world economy / Josef E. Stiglitz. – N.Y., London: W.W.Norton & Company, 2010. – 443 p.
4. Делягин М.Г. Мировой кризис. Общая теория глобализации / М.Г. Делягин. – М.: Инфра, 2003. – 768 с.
5. Рязанов В.Т. Постлиберальная экономика и ее возможности в преодолении кризиса в России / В.Т. Рязанов // Внешняя политика и безопасность современной России, 1991–2002. Т. 2. Исследования. – М.: РОССПЭН, 2002. – С. 385–424.
6. Мошенський С.З. Фондовий ринок та інституційне інвестування в Україні: вплив на інвестиційну безпеку держави: монографія / С.З. Мошенський; Житомирський держ. технологічний ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – 432 с.
7. Ойкен В. Основы национальной экономики / В. Ойкен. – М.: Экономика, 1996. – 456 с.
8. Лук'яненко Д.Г. Лідерство у XXI столітті / Д.Г. Лук'яненко // Економічні проблеми XXI століття: міжнародний та українські виміри / За ред. С.І. Юрія, Є.В. Савельєва. – К.: Знання, 2007. – С. 498–531.
9. Бернетт Т. Кто на самом деле правит миром? Война между глобализацией и демократией / Т. Бернетт, А. Геймз. – М.: СПб. ДИЛЯ, 2008. – 381 с.
10. Лозова Г.М. Генеза моделей економічного розвитку в Україні за роки незалежності / Г.М. Лозова // Формування ринкової економіки: зб. наук. праць. Спец. вип.: Методологічні проблеми економічної науки. – К.: КНЕУ, 2009. – С. 157–165.